

проведення свят залучаються всі діти та їх батьки, і кожна окрема людина може проявити себе як індивідуальність.

Організація екологічних виставок дитячих малюнків, ілюстрацій до кожної пори року, виробів з природного матеріалу, фотовиставок сприяє прояву активності, творчості дітей і батьків, формуванню стійкого інтересу до об'єктів природи, баченню прекрасного в звичайному.

Таким чином, екологічні екскурсії та всі інші форми, методи, прийоми та засоби навчання та виховання дошкільників у своїй сукупності дають їм можливість не тільки одержати знання, закласти фундамент духовності, а й зрозуміти перші поняття – «екологічна культура», «екологічна свідомість», зрозуміти їх сутність.

Список використаних джерел

1. Іщенко Л.В. Наступність у екологічному вихованні старших дошкільників і першокласників : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01./Л.В. Іщенко. – Одеса, 1997. – 150 с.

2. Марочко Г.С. Формування у дітей старшого дошкільного віку дбайливого ставлення до природи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук / Г.С. Марочко. – К., 1993. – 23 с.

3. Плохій З.П. Виховання екологічної культури дошкільників / Зоя Павлівна Плохій. – К. : Дошкільне виховання, 2002. – 175 с.

4. Різник Л.М. Екологічне виховання молодших школярів на народних природознавчих традиціях : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01/Л.М. Різник. – К., 1995. – 227 с.

УДК 373.2.064.1

Попович О. М.,

кандидат педагогічних наук, старший викладач,
Мукачівський державний університет

Ребреш Н.І.

студентка II курсу, спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВІДНОСИН МІЖ ПЕДАГОГАМИ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА РОДИНАМИ

Сьогодні позначено реформуванням української системи освіти в цілому та дошкільної її ланки зокрема. Одним з пріоритетних напрямів підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів є формування вмінь, навичок та стратегій до взаємодії з сім'єю дитини. Це зумовлено тим, що в сучасних складних економічних, соціальних, політичних умовах змінюється сама парадигма відносин між педагогами, як представниками освітньої системи, та батьками, як представниками власної дитини та захисниками її прав. Саме тому важливо розробити таку структурно-функціональну модель взаємодії закладів дошкільної освіти (ЗДО) та сім'ї з

питань розвитку дитини, яка б сприяла успішній реалізації навчально-виховних програм та задовольняла високі потреби формування гармонійної особистості. Однак, декларуючи такі серйозні зміни в системі дошкільної освіти, вихователі ЗДО часто не готові до вирішення поставлених завдань. Вони потребують ґрунтовної підготовки, що дозволить їм не лише реалізувати інноваційні підходи до навчання та виховання дитини, а й залучити до цього процесу її батьків, створити умови для плідної конструктивної співпраці з сім'єю. Зазначене вище спонукає сучасні педагогічні виші шукати нові форми підготовки майбутніх вихователів.

Сучасна сім'я розвивається в умовах якісно нової суперечливої суспільної ситуації. З одного боку, спостерігається звернення суспільства до проблем сім'ї, розробляються і реалізуються комплексні цільові програми по зміцненню і підвищенню її значущості у вихованні дітей. З другого боку, спостерігаються процеси, які призводять до загострення сімейних проблем. Це, перш за все, падіння життєвого рівня більшості сімей, вирішення проблем економічного, а часом і фізичного виживання, посилило соціальну тенденцію самоусунення багатьох батьків від вирішення питань виховання і особистісного розвитку дитини.

Поступальний розвиток ЗДО та родини завжди стикається з певними перешкодами, які можна назвати проблемами. Так і у вихованні: цей процес безперервний, поступовий, має свої стадії, і в кожній з них виникають певні проблеми виховання.

На думку Т. Довженко, найважливіші з цих проблем можна об'єднати в три основні групи.

До першої групи слід віднести проблеми, які пов'язані з осмисленням цілей і змісту освітньо-виховної роботи ЗДО і сім'ї. Необхідно, щоб батьки усвідомлювали, що сучасне виховання має своєю метою всебічний і гармонійний розвиток особистості.

До другої групи проблем спільної роботи відносимо вміле стимулювання активності дитини, спрямованої на її особистісний розвиток і формування.

До третьої групи проблем – належить врахування вікових та індивідуальних особливостей дошкільників. Діти прагнуть до самостійності, обтяжуються зайвою опікою з боку батьків, бажають відвідувати різноманітні позанавчальні заклади, і саме вихователь ЗДО часто стає ініціатором розвитку тих творчих нахилів та здібностей, на які батьки не звертають уваги. Для того щоб вирішити ряд проблем, необхідно організувати правильну взаємодію батьків і вихователів, засновану на принципах гуманізму і партнерства. ЗДО та сім'я мають об'єднати свої зусилля не лише у процесі виховання дитини, її соціалізації, а й у розвитку її інтелектуальної сфери, підготовці її до навчання у школі, у питаннях збереження здоров'я [1, с. 3].

Для того щоб вирішити ряд проблем, необхідно організувати правильну взаємодію батьків і вихователів, засновану на принципах гуманізму і партнерства. Дошкільний навчальний заклад та сім'я мають об'єднати свої зусилля не лише у процесі виховання дитини, її соціалізації, а й у розвитку її інтелектуальної сфери, підготовці її до навчання у школі, у питаннях

збереження здоров'я. Переважна більшість психосоматичних та фізичних вад виявляється саме у дитячому садку, бо вихователь, як фахівець, здатен розпізнати дислексію, вади мовлення, порушення м'язового та опорно-рухового апарату, виявити порушення зору та слуху. Це відбувається тому, що він бачить дитину в нових навчальних умовах, тоді як батьки позбавлені такої можливості й не володіють відповідними вміннями [2, с.18].

В односторонньому порядку закладу дошкільної освіти важко налагодити діалог, якщо друга сторона - сім'я - до нього, або не готова, або не бажає співпрацювати. Однак, систематична, послідовна робота веде до виникнення зв'язку між ЗДО та сім'єю, яка виливається в партнерські відносини за умови, що сім'я бачить зацікавленість в розвитку дітей і буде прагнути до контакту.

Усе вищезазначене доводить, що сучасна система дошкільної освіти потребує фахівця нової формації, а педагогічна освіта в сучасних умовах розвитку усіх сфер життєдіяльності суспільства покликана сформувати педагога-спеціаліста універсально освіченого, який має фундаментальну гуманітарно спрямовану та науково-дослідну підготовку, здатний до творчості і прагне до постійного самовдосконалення.

Саме тому, в Україні актуалізовано процеси становлення системи багаторівневої безперервної педагогічної освіти, яка дозволяла б сформувати мережу професійних освітніх закладів для підготовки конкурентноспроможних фахівців. Основними цілями створення такої освітньо-професійної системи визначено, по-перше, організацію творчої діяльності спеціаліста, створення умов для гнучкої її переорієнтації згідно зі змінами у соціокультурному середовищі, що забезпечує чітке співвідношення кількості підготовлених фахівців з потребами ринку праці; по-друге, формування особистісних якостей людини (професійні характеристики, стиль мислення, рівень культури, інтелектуального розвитку та ін.), що дозволяє певною мірою вирішити проблеми кадрового забезпечення, упровадження новітніх технологій, модернізації навчально-виховного процесу засобом поширення позитивного досвіду світових систем підготовки педагогів-фахівців, розширення міжнародного співробітництва [3, с. 5].

Підготовка майбутніх вихователів ЗДО – це складний багатоаспектний процес. У базовий компонент навчальних планів закладено низку фахових дисциплін, що мають на меті сформувати методичну, психолого-педагогічну, комунікативну готовність студента до подальшої професійної діяльності. У процесі вивчення фахових дисциплін («Дошкільна педагогіка», «Вступ до спеціальності», «Методика розвитку мовлення», «Організація роботи в ЗДО» та інші) Т.Довженко пропонує підготувати майбутніх вихователів до реалізації моделі взаємодії ЗДО та сім'ї з питань розвитку дитини [1]. Модель, розроблена дослідницею складається з трьох блоків: інформаційно-аналітичного, практичного та контрольно-оцінного. Інформаційно-аналітичний блок передбачає збір і аналіз відомостей про батьків і дітей, вивчення сімей, їхніх труднощів, а також виявлення готовності сім'ї відповісти на запити дошкільного закладу. Ці завдання і визначають форми і методи подальшої роботи вихователів. До них відносяться: опитування, анкетування, патронаж,

інтерв'ювання, спостереження і спеціальні діагностичні методики, що використовуються здебільшого психологами. Робота з батьками в межах інформаційно-аналітичного блоку будується за двома взаємозалежних напрямками.

Перший напрям – освіта батьків, надання їм необхідної інформації. Для вирішення питань можуть використовуватися різні форми: лекції, індивідуальні та групові консультації, інформаційні листи, газети, листи-пам'ятки, бібліотека для батьків тощо.

Другий напрям – організація продуктивного спілкування всіх учасників освітнього процесу, тобто обмін думками, ідеями, почуттями. З цією метою плануються і проводяться такі заходи, які включали б батьків і дітей у загально цікаву справу, що змушувало б дорослих вступити з дитиною в діалогічне спілкування.

Основним завданням педагогічного колективу є створення умов для ситуативно-ділового, особистісно-орієнтованого спілкування на основі спільної справи (малюнки, ролі в спектаклі, книги, ігри, підготовки до свят тощо). Відповідно до вирішення цієї задачі обираються і форми взаємодії: ігротеки, виставки вихідного дня, традиції, театральна п'ятниця, зустріч з цікавою людиною, свята, видання сімейних газет, журналів, захист сімейних проєктів і багато іншого. Другий – практичний блок, містить інформацію, спрямовану на вирішення конкретних завдань, пов'язаних з розвитком дітей. Цей блок може складатися з таких форм роботи, як: психологічний тренінг – інтерактивне спілкування з батьками; проєкт «Віртуальна приймальня», яка передбачає віртуальне спілкування з батьківською громадськістю на сайті. Форми і методи роботи, які можуть використовуватися вихователями і психологами залежать від тієї інформації, яку вони отримали під час аналізу ситуації в межах першого блоку.

З метою вирішення завдання ефективної взаємодії дошкільних установ з родиною вводиться третій блок – контрольньо-оцінний, тобто це аналіз ефективності (кількісний і якісний) заходів. Для визначення ефективності зусиль, витрачених на взаємодію з батьками, можна використовувати опитування, книги відгуків, оціночні листи, експрес-діагностику та інші методи, що застосовуються після проведення того чи іншого заходу. Не менш важливим є самоаналіз з боку вихователів. У роботі з батьками повторна діагностика, співбесіда з дітьми, спостереження, облік активності батьків можуть бути використані для відстеження та оцінки відстроченого результату. Таким чином, забезпечується цілісна системна підготовка майбутнього вихователя до роботи з родиною.

Список використаних джерел:

1. Довженко Т.О. Підготовка майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу до роботи з сім'єю /Т.О.Довженко // Педагогіка та психологія. - 2016. - Вип. 52. - С. 124-133. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ped_2016_52_16

2. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навчальний посібник / Т. І. Поніманська. – К. : Академвидав, 2006.– 456 с.
3. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.

УДК 929(477)

Фенцик О.М.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет.

ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Сучасне суспільство потребує переосмислення методологічних основ розвитку гармонійної особистості, виховання її моральних, духовних якостей. Адже стан духовної культури і моралі суспільства як в Україні, так і в цілому світі викликає занепокоєння. Все більше спостерігаємо суттєве погіршення моральних взаємин між людьми, переважання матеріального над духовним, нівелювання ціннісних життєвих орієнтирів. Яскравим свідченням цього є таке явище в школі як булінг. Тому процес становлення особистості не може обмежуватися тільки формами інтелектуальної активності учнів, необхідні серйозні зміни в системі освіти, пов'язані з посиленням ролі духовного розвитку учнів. У Концепції Нової української школи[2] закладено ідеї, які саме спрямовані на виховання гуманної особистості, яка б могла взаємодіяти з іншими на основі взаєморозуміння й співпраці, на формування людини високої культури, у якій гармонійно поєднується глибокий розум з істинною духовністю.

Слід відзначити, що проблема формування духовно-моральної особистості завжди знаходиться у полі зору науковців, вчителів-практиків. Особливостям організації процесу морального виховання молодших школярів присвячено праці Л. Артемової, С. Козлової, С. Новосолової та ін. Питання формування та діагностики моральних цінностей особистості школярів присвячені роботи: І. Д. Бех, Г. Г. Ващенко, Т. Д. Дем'янук, В. Д. Шадриков та ін. Особливості становлення особистісних цінностей розкрито у дослідженнях О.Бондарук, О.Золотарьової, С.Купцової, Н.Саліхової, А.Сікалюк та ін. Проте аналіз наукових досліджень із проблеми формування духовно-моральних цінностей дозволив виявити суперечність між актуальною потребою українського суспільства в духовно-моральному вихованні особистості та відсутністю ефективної системи формування духовно-моральних цінностей засобами художньої літератури.

Одним із важливих чинників у формуванні духовних цінностей особистості відіграє мистецтво, яке є результатом духовної діяльності людини. Як зазначає М. Каган, мистецтво є потужним засобом виховання, але «мета художника – не повідомляти читачеві, глядачеві, слухачеві якісь істини, і не намагатися його повчати, а встановлювати з ним уявне спілкування і тим самим

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>